

Motion till riksdagen 2005/06:K404

av Mikael Oscarsson (kd)

Utjämningsmandat i valet till kommunfullmäktige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa utjämningsmandat i val till kommunfullmäktige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att tillåta Uppsala kommun att ha bara en valkrets i kommunfullmäktigevalet 2006.

Motivering

Snart är det åter val till Sveriges riksdag, landsting och kommuner. För att fördelningen av kommunala mandat helt ska återspegla folkets röster, är det av största vikt att felaktigheter i nuvarande system åtgärdas omgående. När valen till riksdag och landsting summeras i mandat undanröjs de värsta orättvisorna med ett utjämningsystem. Så är det inte i kommunvalet. Här kan fler röster vara värda färre mandat.

De flesta av Sveriges större kommuner fördelar mandat efter valresultat i olika valkretsar som man valt att indela kommunen i. Då kommunerna inte tillåts använda sig av utjämningsmandat mellan dessa valkretsar, kan detta medföra att ett enskilt parti inte får samma andel mandat i kommunfullmäktige som man erhållit röster i hela kommunvalet. Det skulle kräva en lagändring för att ge möjlighet åt kommunerna att, liksom riksdag och landsting, också använda sig av utjämningsmandat. Det nuvarande systemet inbjuder gärna till manipulation med valkretsindelningar i de större kommunerna eller antalet mandat i kommunfullmäktige. Att väljarnas val inte avspeglas i kommunfullmäktige är ur demokratisk synvinkel helt oacceptabelt och ter sig mycket underligt för väljarna.

Vid författningsreformen 1969 infördes systemet med utjämningsmandat. Vid 1975 års kommunala valreform infördes utjämningsmandat för landsting-

Fel! Okänt namn på

en. Men utjämningsmandat har inte införts i kommunalvalen. Som resultat av detta har vi fått ett antal felaktiga majoriteter i kommunvalen genom åren.

Flera kommuner har fel majoritet

I dag kan röster vara olika värda beroende på vilken sida om en gata man bor. Allt beror på var valkretsgränsen går inom kommunen. Jag har bett riksdagens utredningstjänst (RUT) utreda hur valresultatet skulle ha sett ut i ett antal kommuner om vi haft utjämningsmandat i kommunfullmäktigevalen eller tillät kommunerna att ha en valkrets.

I Stockholms stad fick Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i kommunfullmäktigevalet 2002 totalt 52 mandat av 101. Hade Stockholms stad haft en valkrets eller haft utjämningsmandat hade Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centern och Stockholmspartiet fått 51 mandat och majoriteten! Stockholmspartiet hade nämligen fått två mandat och Centern ett mandat. Tillsammans fick dessa partier 3 802 fler röster!

I Uppsala fick Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet i 2002 års kommunval 52 254 röster. M, fp, kd och c 52 507 röster, dvs. 253 rösters segermarginal för det borgerliga blocket. Döm om uppsalabornas förvåning när s, v och mp ändå får 42 mandat och de borgerliga får 39 mandat. S, v och mp förlorade med 253 röster men fick ändå 3 mandats (!) övervikt.

Enligt RUT skulle mandatfördelning egentligen vara 40 för s, v och mp och 41 för de borgerliga om det fanns en valkrets i stället för dagens fem – eller utjämningsmandat. Men uppsalaborna är luttrade. Valet 1998 fick s, v och mp 52 009 röster. De borgerliga fick 53 022. Alltså vann de borgerliga med 1 013 mandat. Ändå fick de 41 mandat och majoritet.

Låt mig bara nämna ett exempel till från förra valet. I Falun fick s, v och mp 15 969 röster mot de borgerliga partierna som fick 16 053. Alltså vann det borgerliga blocket med 84 röster. Inte var det en stor seger – men det var ändå en majoritet! Ändå fick s, v och mp tillsammans ett mandat mer än borgerliga blocket.

Allvarligt demokratiskt problem

Hur många exempel krävs innan det är dags att ta initiativ till utjämningsmandat eller tillåta en valkrets?

Många svenskar, inte minst en rad av ministrarna i s-regeringen, var upprörda över valsystemet i USA år 2000 som gjorde att presidentkandidaten Gore fick flest röster men förlorade mot George W Bush ändå på grund av valsystemet.

Jag vill påstå att avsaknaden av utjämningsmandat i kommunfullmäktigevalen Sverige öppnar för minst lika galna resultat. Låt oss sopa rent framför vår egen dörr innan vi angriper andra länders valsystem!

För att rätta till denna skevhet måste utjämningsmandat införas i kommunvalen. En alternativ lösning är att tillåta större kommuner att bara ha en val-

Fel! Okänt namn på

krets. Detta bör genomföras på försök i några kommuner vid nästa val. Jag föreslår att Uppsala bör vara en av dessa försökskommuner eftersom uppsalaborna fått fel majoritetsförhållande i kommunfullmäktigeval två gånger i rad. Det är av största vikt för demokratin att detta genomförs utan fördröjning.

Stockholm den 22 september 2005

Mikael Oscarsson (kd)